

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Dramatická výchova jako forma prevence patologických jevů na
základní škole

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Pokorný
Autor práce: Jana Sedláčková
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: Třetí

2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedenými ustanoveními zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práci Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29.3.2015

Jana Sedláčková

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Jiřímu Pokornému za skvělou reflexi a cenné rady, dětem z dramatického kroužku, které mě inspirovaly ve všech směrech mého života a své dceři Tereze za pomoc s realizací projektu.

Jana Sedláčková

Obsah

Úvod.....	5
1 Nejčastější patologické jevy na základní škole, jejich příčiny a prevence.....	6
1.1 Zneužívání tabákových výrobků	7
1.2 Kriminalita	8
1.3 Problémové hráčství.....	9
1.4 Šikana.....	10
2 Primární prevence patologických jevů na základní škole.....	11
3 Dramatická výchova na základní škole	13
3.1 Metody dramatické výchovy	13
3.2 Dramatická výchova na základní škole	14
3.3 Dramatická výchova na Základní škole v Chlumu u Třeboně.....	16
4 Pedagog volného času.....	17
4.1 Výuka na bázi spolupráce	18
5 Dramatický projekt.....	19
5.1 Cíl projektu	19
5.2 Místo realizace projektu.....	20
5.3 Popis projektu.....	21
5.3.1 Příprava projektu.....	21
5.3.2 Popis hodin kroužku tvořivé dramatiky	25
5.4 Reflexe projektu	36
Závěr	39
Seznam použité literatury.....	40
Seznam příloh	42
Přílohy	43
Abstrakt.....	51
Abstract.....	52

Úvod

Děti jsou naší budoucností a je třeba, abychom udělali maximum pro jejich zdravý vývoj. Proto věřím, že je důležité se jim věnovat nejen na území škol, ale také v jejich volném čase. Protože jsem zastáncem toho názoru, zvolila jsem si téma své bakalářské práce „Dramatická výchova jako forma prevence patologických jevů na základní škole“.

Ve své studii se zabývám nejčastějšími patologickými jevy, které se na základních školách objevují. Dále uvádím primární prevenci patologických jevů a jejich příčiny. Je důležité umět děti zaujmout, ne je pouze vyučovat. Kvůli tomu také v teoretické části hovořím o přístupu pedagoga volného času k dětem.

Abych měla možnost vyzkoušet, jak by fungovala primární prevence patologických jevů v rámci dramatické výchovy, popisuji ve své bakalářské práci projekt, který mi umožnilo zrealizovat Občanské sdružení pro děti a mládež v Chlumu u Třeboně.

V rámci volnočasových aktivit, které nabízí dům dětí a mládeže, byl do nabídky zahrnut i kroužek tvořivé dramatiky. O kroužek byl pro školní rok 2014-2015 zájem. Měla jsem tak možnost zrealizovat svůj projekt s prevencí patologických jevů v rámci dramatické výchovy. Celá snaha vyústila v představení, ve kterém děti hravou formou představily škodlivost legálních a nelegálních návykových látek.

1 Nejčastější patologické jevy na základní škole, jejich příčiny a prevence

Patologické jevy se v současnosti na základních školách objevují ve větším měřítku, a to u stále mladších dětí. Alarmující pro budoucí společnost je fakt, že děti mají často již na nižším stupni zkušenosti s alkoholem a experimentují i s drogami a cigaretami. I přesto, že jsou tyto patologické jevy časté, aktivní primární prevence je běžně na základních školách pouze v písemné podobě, ale neaplikuje se do výuky tak, jak by měla, a tudíž je zcela neefektivní.

Jakékoli patologické jevy jsou pro nás zcela běžným územ, který vnímáme pouze okrajově. Neuvědomování si vlivu médií na děti je základním problémem, který by se měl řešit primárně v rodině. Děti, zcela běžně od předškolního věku, sledují pořady plné násilí, agresivity, krádeží, vražd, týrání zvířat, dětí, seniorů a zneužívání omamných látek, kdy se tyto závažné patologické problémy společnosti stávají pro děti běžnou rutinou a není tak problém vyzkoušet alespoň něco z nepoznaného. Rodiče sami mají často tendenci takové věci bagatelizovat či dokonce děti podporovat v xenofobním vnímání světa.

Mezi sociálně patologické jevy u dětí a mládeže zařazujeme širokou škálu výchovných problémů, výchovných poruch a poruch chování, a to včetně zneužívání návykových látek.¹

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže (dále jen "prevence") v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy představuje aktivity ve všech oblastech prevence:

- *drogových závislostí, alkoholismu a kouření,*
- *kriminality a delikvence,*
- *virtuálních drog (počítače, televize a video),*
- *patologického hráčství (gambling),*
- *záškoláctví, šikanování, vandalismu a jiných forem násilného chování,*
- *xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu².*

¹ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. www.msmt.cz. [online] [Citace: 1.12.2014].

² Tamtéž, str. 1.

1.1 Zneužívání tabákových výrobků a omamných látek

Za velmi alarmující považuji statistiku kouření, která uvádí, že drtivá většina kuřáků (90 %) začíná kouřit před dosažením plnoletosti a díky tomu se kuřáctví nazývá dětskou nemocí. Věk, kdy děti poprvé ochutnají cigaretu, je dokonce 10 let (v Praze 9,5). Z celkového počtu 2 300 000 kuřáků v ČR tvoří 250 000 děti a mladiství. Zajímavý je ukazatel, že mezi dětmi kouří více dívek. Kuřáctví lze přirovnat k drogové závislosti, celých 80 % pak začíná s cigaretami či drogami v partě. Na kouření u dětí mají také vliv rodiče. Pokud jsou oba kuřáci, jejich dítě je k závislosti na nikotinu až 4x náchylnější.³

Zneužívání psychotropních látek a závislost na těchto látkách je velkým problémem pro jedince, ale i pro celou společnost. Celosvětově platí, že téměř 9% všech onemocnění vzniká v důsledku zneužívání psychoaktivních látek. Na zneužívání těchto látek se posléze váže mnoho dalších problémů, ať už zdravotních nebo problémů kriminálních.⁴

Statistiky jsou důležité a odstrašující, ovšem pokud se tyto informace nebudou v přijatelné formě dostávat ke správným cílovým skupinám, nezačnou se otevírat diskuse na toto téma a děti na základních školách se budou pouze striktně postihovat za kuřáctví, a stoupne počet dětí, které začnou tabákové výrobky zneužívat.

Z mého pohledu je jednou z nejrozšířenějších drog na základních školách v současné době cannabis sativa – marihuana. Její kouření či požívání je otázkou odvahy a image, kdy pro děti je právě image důležitá pro získání místa ve vrstevnických skupinách, kde jsou často složité sociální vztahy. Právě vliv vrstevnické skupiny je mnohdy rozhodujícím faktorem pro první experimenty např. s alkoholem či kouřením. Ovšem jak již bylo zmíněno výše, nejen vrstevnická skupina a touha někam patřit, ale i vliv rodiny je rozhodující. Proto by měla být primární prevence zaměřena nejen na děti, ale na celé rodiny, které by měly být přizvány k účasti na akcích škol, neziskových organizací či domů dětí a mládeže, apod.

³ Statistiky kouření. www.anamnéza.cz. [online] [Citace: 5.12.2014].

⁴ Fischer, S., Škoda, J. *Sociální patologie*. 2009, str. 87.

1.2 Kriminalita

Delikventní chování u dětí na základní škole se objevuje spíše na vyšším stupni, ale není výjimkou, že i děti na nižším stupni základní školy se dostávají do konfliktů se zákonem. Existuje mnoho preventivních programů, které dětem vysvětlují, kde jsou hranice a jak málo stačí, aby se děti dostaly do konfliktu se zákonem.

Je pravdou, že kriminalita dětí je častější u sociálně slabých rodin, ale není to pravidlem. I děti z fungující rodiny se často dostávají do situací, které jsou nakonec policií vyhodnocovány jako přestupek, u mladistvých v závažnějších případech jako provinění a u dětí mladších 15 let jako čin jinak trestný.

Děti na základních školách často netuší, jak jednoduché je dostat se do problémů se zákonem, netuší, jak funguje trestní řízení, co vše je čeká v případě delikventního chování a především, koho všeho se jejich nezákonné jednání dotýká. Děti často netuší, že problémem může být odcizení jablek ze sousedova sadu, pomalování opuštěného a rozbořeného domu či sdílení dat na internetu. Je proto třeba předávat dětem na základních školách základní informace o zákonech České republiky, vést je k vlastnictví, poctivosti a vyplňovat jim efektivně volný čas.

Primární prevencí kriminality mládeže se zabývá např. Policie ČR, Probační a mediační služba ČR a řada neziskových organizací., např. v naší oblasti OS Meta Jindřichův Hradec. Velkou pomoc v prevenci kriminality dětí spatřuji v aktivní náplni volného času a omezení času, který děti věnují televizi a internetu.

1.3 Problémové hráčství

Mezi standardní náplň volného času patří, mnohdy již od předškolního věku, hry na počítači. Ať už jsou to hry, které rodiče dětem koupí a mají tak přehled o tom, co jejich dítě hraje, nebo hry na internetu, kde si děti mohou vybrat ze široké škály různě zaměřených her (výukové, strategické, válečné, atp.). Neméně závažné je hraní her na playstationu, nebo X-Boxu.

Problém nastává tehdy, kdy čas, který dítě tráví hraním her, si určuje samo a do her se ponořuje tak, že přestává vnímat okolí a nakonec i realitu. U dětí tak chybí aktivity potřebné pro správný rozvoj pohybových dovedností, děti trpí obezitou, absencí sociálních vztahů s vrstevníky, nejsou schopny se srozumitelně vyjadřovat, protože jim chybí slovní zásoba, trpí bolestmi zad, hlavy, jsou neurotické, atd.

Hráčské návyky, které se vyznačují častým vysedáváním u počítačových her, absencí jiných aktivit a zájmů, či například poruchami spánku, mohou gradovat až do patologického hráčství, tedy vyústit v hazardní hráčství, jak potvrzuje R. J. Williams a kol. *Vzhledem k negativním důsledkům, které se u hráče začnou projevovat, jsou určujícími faktory, zda hráčství pokračuje, nebo zda se zmírní, počet a síla přímých a nepřímých rizikových faktorů. Hráči, kteří mají narušenou kontrolu, jsou soustavně neschopni držet se časových a finančních limitů, často dohánějí ztráty a zjišťují, že nejsou schopni hraní omezit či s ním přestat. Narušená kontrola obvykle souvisí s celou řadou negativních dopadů. Nejčastější důsledky jsou finanční, psychologické a sociální problémy, avšak může dojít také ke zhoršení zdravotního stavu, zhoršení ve škole, a nebo k problémům v trestně právní oblasti.*⁵

Prevencí takového chování je aktivní přístup rodičů k určování času, který děti tráví hraním her, dohlížení na jejich druh a omezení přístupu na internet dle předem dohodnutých pravidel, a také motivace k jiným volnočasovým aktivitám.

Kniha *Výchovné maličkosti* hovoří o nebezpečí internetu obecně. Říká, že absolutní zákaz by byl účinný, ale je v době tak vyspělých komunikačních médií příliš nereálný. Řešení vidí ve sdílení veškeré komunikace s malým dítětem, tedy i tím, s kým a jak komunikuje prostřednictvím internetu⁶. Největší problém vidím v liknavosti rodičů vzhledem k tomu, jak a s kým jejich dítě tráví volný čas.

⁵ R. J. Williams, B. L. Westová, R. I. Sompson. *Prevence problémového hráčství*. 2014, str. 18

⁶ Mertin, V. *Výchovné maličkosti*. 2011, str. 172.

1.4 Šikana

Šikana je chování, kdy jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje spolužákovi či spolužákům a používá k tomu agresi a manipulaci. Jedná se o jakýsi vlastní svět s jasnou hierarchií, pravidly, sankcemi i odměnami (přestože nemusí být vysloveny nahlas). Je to podobný model závislosti, jako je závislost na návykových látkách, automatech nebo počítačových hrách.⁷

Šikana se může projevat zjevně, tedy jasným násilným chováním mířeným vůči jedné osobě, nebo může být skrytá (psychická). Tento druh šikany se pak těžko dokazuje. Pokud se dítě stane obětí psychické či násilné šikany, stává se duševně vyčerpaným, nesoustředěným a bojácným.

V případě, že se dítě stane obětí šikany, mělo by se pokusit řešit problém na úrovni žák – žák, dát zřetelně najevo, že se mu takové jednání nelíbí a nesouhlasí s ním. Pokud nepomůže asertivní přístup, anebo dokonce rozhovor s útočníky situaci zhorší, je třeba, aby se dítě svěřilo rodičům a s nimi posléze učiteli. Další postup závisí na dohodě všech zúčastněných. Jednou z možných metod nápravy takových narušených vztahů ve třídě či škole je mediace za přítomnosti mediátora, který není zaměstnancem školy a dokáže být nestranný. V současné době, především na vesnicích a malých městech, je problém sehnat mediátora, který by byl ochotný spolupracovat se školou na kauzách tohoto typu. Často o možnosti oslovit mediátora nemá škola informace.

Prevencí takového chování, ať už z pozice útočníka nebo oběti, je vyvážený přístup rodiny a školy k dítěti. Dítě sebevědomé, vyrovnané a vědomé si svých práv a povinností má mnohem menší možnost, že se stane obětí šikany, nebo tím, kdo šikanuje.

⁷ Petriščová, A. Agrese, šikana a jiné formy násilného chování. www.sancedetem.cz. [online] 2012 [Citace: 6.1.2015].

2 Primární prevence patologických jevů na základní škole

Základní nástroj prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy představuje Minimální preventivní program, který je komplexním systémovým prvkem v realizaci preventivních aktivit v základních školách, středních školách a speciálních školách, ve školských zařízeních pro výchovu mimo vyučování a školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. Jeho realizace je pro každou školu a každé uvedené školské zařízení závazná a podléhá kontrole České školní inspekce.⁸

Nejen samotný minimální preventivní program, ale i další možnosti preventivní osvěty mládeže by měla škola zařazovat v průběhu školního roku do vyučování. Policie ČR má preventivní program „Zebra se za tebe nerozhledne“ a „Ajaxův zápisník“. Cílem projektu „Zebra se za tebe nerozhledne“ je preventivně působit na účastníky silničního provozu, např. odbourávat mýty o absolutní přednosti chodců na přechodech pro chodce⁹. „Ajaxův zápisník“ je zaměřen na prevenci sociálně patologických jevů jako je šikana, užívání alkoholu, zneužívání omamných látek či hazardní hry.¹⁰

Primární prevencí patologických jevů se na základních školách okrajově zabývá Probační a mediační služba ČR. Aktivní probační úředníci dochází na základní školy a předávají základní trestně právní informace interaktivní formou, kterou jsou děti schopné pochopit. Sekundární a terciární prevence je již u Probační a mediační služby více častá, a to v podobě probačních programů, kde se účastníci buď učí základům trestního práva nebo prochází tzv. resocializačním programem, kde se učí rozpoznat vlastní rizikové faktory, aby se mohli v budoucnosti úspěšně vyhnout recidivě. Probační programy probíhají vždy ve spolupráci s neziskovými organizacemi, které je realizují právě pro potřeby Probační a mediační služby ČR.

Prevenčí patologických jevů se zabývají též neziskové organizace, jako je například Paventia, která se zaměřuje na předškolní a mladší školní věk, kdy na základě pracovních sešitů formou interaktivní přednášky předává informace o násilí, šikaně a lidských právech.¹¹ Dále se aktivní prevencí zabývají protidrogová a nízkoprahová

⁸ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. www.msmt.cz. [online] [Citace: 19.12.2014].

⁹ Zebra se za tebe nerozhledne. www.policie.cz. [online] [Citace: 20.12.2014].

¹⁰ Ajaxův zápisník. www.police.cz. [online] [Citace: 20.12.2014].

¹¹ Prevence sociálně patologických jevů. www.paventia.cz. [online] [Citace: 9.1.2015].

centra, která pořádají semináře na vlastní půdě a dávají prostor k bezpečnému trávení volného času.

Nejvýznamnější a prvotní primární prevence začíná v rodině. Pokud je výchova vyvážená, rodina fungující a diskuse v rodinném kruhu povolena, je minimalizována do budoucna možnost, že se dítě bude dostávat do problémových situací, které mohou vyústit v delikventní chování, zneužívání drog, atp. S tím souvisí i kvalitní trávení volného času, dostatek prostoru pro čas dětí s rodiči a volba formy trávení volného času, která dítě bude bavit, bude se na ni těšit a nebude mít potřebu se z takových aktivit vymanit.

Rizikovým faktorem pro jakékoli nežádoucí patologické jevy u dětí je také sociální znevýhodnění a s tím spojené nálepkování. Ať už se bavíme o romské, vietnamské či ukrajinské menšinu, nebo jde pouze o děti, které pocházejí z chudých poměrů, či děti z rozvrácených rodin, kde jeden rodič může chybět i zcela, musíme mít na paměti, že ve všech případech může dojít k separaci dítěte celou skupinou. Dítě na okraji své vrstevnické skupiny může mít pokřivený pohled na to, co je a co není správné a dostává se tak do situací, které jsou posléze vyhodnoceny jako přestupky proti školnímu řádu, ba dokonce k patologickému chování, o kterém je hovořeno v předešlé kapitole. Základní škola by se od první třídy měla snažit potírat sociální rozdíly mezi dětmi, vést je k toleranci a skrovnosti. Pokud je zřejmé, že je ve třídě dítě, které je sociálně vyloučené, měly by se pedagogové pokoušet o začlenění dítěte zpět do skupiny. Formy mohou být různé, ale strategie by se měla volit promyšleně a plánovaně ve spolupráci s rodinou dítěte a dítětem samotným. Prevence tohoto typu se dotýká velmi citlivých stránek dítěte, a na to by měl pedagog myslet především.

V rámci primární prevence patologických jevů by měl působit každý pedagog, a to nejen přímo ve výuce, ale též svým příkladem. Pro děti by měl představovat nejen autoritu, ale především partnera. Otevřenost jednání s dětmi je též velkým pomocníkem. Děti reagují na příkazy a zákazy většinou popudlivě, a proto je třeba se po celou dobu pedagogické praxe vzdělávat a předcházet vyhoření, aby pedagog nesklouzl pouze k autoritativnímu jednání, rychlým soudům a nálepkování.

3 Dramatická výchova

Dramatická výchova je svou podstatou spojena s pedagogickou teorií, která se rozvíjí na přelomu 19. a 20. století původně jako pedagogika pragmatická. Ta byla také motivem a příčinou zrodu dramatické výchovy. Dramatická výchova je učení zkušeností, tj. jednáním, poznáváním sociálních vztahů a dějů. Je založena na prozkoumávání, poznávání mezilidských vztahů, situací. Tento proces může vyústit v produkt – představení.¹²

3.1 Metody dramatické výchovy

Metody dramatické výchovy vtahují do procesu celou žakovu osobnost, umožňují tvořit, zažít, prožít, reflektovat v různých rovinách tvorby a sdílení. Činnostní, zážitkové modely práce tak nabízejí uplatnění většímu či jinému spektru dětí, než jen metody verbální, racionální. Dítě je v dramatické výchově pojímáno celostně, proces ho má zasáhnout jako celistvou osobnost, má vycházet z jeho potřeb a ty naplňovat. Racionalizující roviny procesu uspokojí děti, které rády analyzují, přemýšlejí, srovnávají, jsou fascinovány zejména kvalitou myšlení. Děti tvořivé, umělecky zaměřené, kreativní, ty, které potřebují pohyb, fyzickou aktivitu, mohou být uspokojovány tvorbou a hrou a jistou mírou svobody uvnitř nich.¹³

Klasifikace metod:

- Metoda (ú)plné hry – modelování běžné reality
- Metody pantomimicko – pohybové
- Metody verbálně – zvukové
- Metody graficko – písemné – vytváření kresebného či malovaného artefaktu pro rozvoj představivosti, fantazie a trénování motorických dovedností
- Metody materiálově – věcné – práce s hmotou pro rozvoj představivosti fantazie a estetického cítění (práce s kostýmem, loutkou, maskou, rekvizitou, apod.)¹⁴

¹² Bečvářová, I. Pracovní listy z dramatické výchovy. 2004, str. 9.

¹³ Marušák, R. a kol. Dramatická výchova v kurikulu současné školy. 2008, str. 14

¹⁴ Bečvářová, I. Pracovní listy z dramatické výchovy. 2004, str. 15 – 16.

Dramatická výchova a její metodika vycházejí z přirozené dětské hry, která je součástí dětství a naplňuje potřeby dítěte. Je důležité volit jejich metody s ohledem na věk dětí, protože něco jiného bude zajímat mladší děti a něco naprosto odlišného děti v pubertě. Záleží rovněž na zkušenostech, které děti s metodami dramatické výchovy mají. Důležitá pro přijetí metod dramatické výchovy je především aktivita učitele.¹⁵

3.2 Dramatická výchova na základní škole

Dramatická výchova na základní škole je jedním z předmětů, jehož prvků lze využít ve všech dalších předmětech jako pomoc při chápání učiva, jeho oživení učiva a přiblížení se žákům všech věkových skupin.

Drama tedy doplňuje a obohacuje vyučování běžného typu. Smyslem činnosti není produkování her ani divadelní představení. Nabízí ne tolik kvantitu, ale spíše kvalitu vědomostí, zkušeností, citění, sociální učení. Drama nepočítá s učitelem specialistou. Je možné jej využít jako metodu práce v různých školních předmětech.¹⁶

Bylo by dobré, kdyby každý pedagog prošel vzděláváním zaměřeným na dramatickou výchovu a získal tak informace, jak ji aktivně využívat ve svých aprobovaných předmětech. Tomuto tvrzení mírně oponuje Brian Way ve své knize Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací. Tvrdí, že nejdůležitějším faktorem uplatnění dramatu ve výchově je učitel. Bylo by zpozdilé předpokládat, že se učitel nepotřebuje pro drama připravovat, ale stejně zpozdilé je naznačovat, že potřebuje divadelní kurz¹⁷. Pokud nemá pedagog představu o tom, jak dramatická výchova vypadá, jak ji využít v praxi, domnívám se, že je na místě, aby si v tomto směru vzdělání doplnil, samozřejmě nemusí absolvovat již zmiňovaný divadelní kurz, ale stačí iniciativa ve formě sebevzdělávání.

Přijetí nových modelů práce klade další nároky na vybavenost učitele. Otázka učitelových kompetencí se stala v poslední době velkým tématem našeho vzdělávání. Změna pojetí vzdělávání mění i pojetí učitele – více než předavatelem informací se učitel stává organizátorem učební činnosti dětí, facilitátorem, podněcovatelem, respektujícím a respektovaným partnerem, spolupracovníkem apod. V dramatické

¹⁵ Marušák, R. Dramatická výchova v kurikulu současné školy. 2008, str. 27.

¹⁶ Bečvářová, I. Pracovní listy z dramatické výchovy. 2004, str. 24.

¹⁷ Way, B. Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací. 1996, str. 11.

*výchově k těmto vymezením učitelské role přibývá i další, zásadní – učitel se stává spoluhráčem.*¹⁸

Dramatická výchova na základní škole může být buď mimoškolní, tedy v rámci nabídky volnočasových aktivit, nebo může být přímo zařazena do vyučování jako jeden z předmětů. Na prvním stupni základní školy lze využít dramatickou výchovu jako metodu vyučování v dalších předmětech. Na vyšším stupni se dramatická výchova odděluje už jako samostatný předmět, ale může se využívat dále jako na prvním stupni, tedy jako metoda výuky. Je pravdou, že probíranou látku nelze vždy zdramatizovat, ale dramatizace může být doplňkem výkladu, který učivo žákům přiblíží a více je zaujme.¹⁹

Drama jako takové je denní náplní života člověka od narození do smrti, proto je pro děti přirozené hrát si, napodobovat, vytvářet umělé situace a po celou dobu se učit novým věcem, poznávat je a objevovat. Každý den prožívají lidé svá soukromá dramata, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Využít tedy přirozenost člověka k předávání nových informací musí být ve většině případů vnímáno pozitivně a mělo by to být efektivní.

*Přínosem dramatiky je, že zcela přirozenou cestou vede k vyhledávání talentů různých typů – nejen divadelních, hereckých, ale i pohybových a tanečních, mluvních a řečnických, schopností písemného projevu, často i hudebnosti nebo výtvarných schopností. Mohou to být výrazné talenty umělecké, ale také se mohou objevit talenty všednější a běžně uplatňované v nejrůznějších profesích, jako je schopnost písemně či slovně se vyjadřovat o odborných otázkách, u dětí se také mohou projevit předpoklady k nejrůznějším profesím, jako je žurnalistika, moderátorské profese, grafika, fotografie, neboť se rozvíjejí nejen racionální složky osobnosti, ale i všechny ostatní, včetně schopností sociálních, které jsou důležité ve všech profesích spojených se stykem s lidmi a ve všech profesích pomáhajících.*²⁰

Hlavní roli v dramatické výchově hraje fakt, že jsou děti uváděny do středu procesu a respektují se jejich individuality, různorodé schopnosti a dovednosti. Pedagog pak hledá společnou cestu pro všechny děti tak, aby se jejich potenciály prolínaly a doplňovaly.²¹

¹⁸ Marušák, R. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy*. 2008, str. 28 - 29.

¹⁹ Bečvářová, I. *Pracovní listy z dramatické výchovy*. 2004, str. 14 – 15.

²⁰ Machková, E. *Projekty dramatické výchovy pro mladší školní věk*. 2013, str. 11.

²¹ Marušák, R. a kol. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy*. 2008, str. 9.

3.3 Dramatická výchova na Základní škole v Chlumu u Třeboně

Dramatická výchova se běžně do standardní výuky na Základní škole v Chlumu u Třeboně nezahrnuje. Na vyšším stupni lze prvky dramatické výchovy nalézt pouze výjimečně v hodinách občanské výchovy. Na nižším stupni je potřeba využití dramatické výchovy v předmětech více zřetelná, a také se více využívá. Např. v přírodovědě je kladen důraz na prožitek, v českém jazyce pak na zapamatování si vyjmenovaných slov pomocí dramatizace, apod.

Kroužek tvořivé dramatiky nabízí jako volnočasovou aktivitu pro děti obou stupňů základní školy Dům dětí a mládeže „Domeček“, který úzce spolupracuje se základní školou (budovy spolu sousedí).

4 Pedagog volného času

Pedagog volného času je odborníkem, který není spoutaný jasnými osnovami učiva, jako učitel na základní škole. Může využít veškerou svou kreativitu k tomu, aby volnočasová aktivita, kterou vede, byla pro děti zábavná a přínosná zároveň. Netvrdím, že takto se nemůže na své hodiny připravovat i vyučující na základní škole, ale pedagog volného času má větší prostor pro hovoření s dětmi a je jednodušší naplnit dětská očekávání, protože děti si mohou kroužky, do kterých budou docházet, samy vybrat a zvolené téma kroužku je zajímavá. Předměty ve škole jsou striktně nařízené bez ohledu na to, zda děti zajímají nebo zda k nim mají vlohly.

Dobrý učitel má zájem o předmět či aktivitu, kterou vyučuje a dobře ji ovládá. Má smysl pro humor, dokáže děti rozesmát, má vytvořené rituály, které mu pomáhají ke klidnému průběhu výuky. Je vždy připraven na vzniklé nahodilé situace, má zájem o děti, raduje se z jejich pokroků a úspěchů, nepoužívá výsměch a ironii a je dítěti partnerem.²²

K tomu, aby se pedagog stal dobrým učitelem, je zapotřebí, aby měl k dětem přirozeně kladný vztah a do jisté míry i vlohly učit a zaujmout. Ne vše se může naučit při studiích. Pokud učitele jeho práce nenaplňuje či nebaví, odrazí se to i v jím vedených hodinách a na výsledcích žáků.

Povolání pedagoga volného času je velmi náročné na psychiku. Být s dětmi, vést je, zaujmout je a naučit novým věcem, předpokládá velkou psychickou odolnost vůči vlastním neúspěchům a nestandardním situacím. Proto by měl mít každý pedagog správné taktiky pro psychickou hygienu, aby nedošlo k vyhoření a snížení jeho pedagogických dovedností. S tímto souvisí i schopnost reflektovat své výukové hodiny, vidět a chápat, co se povedlo, ale také, co nebylo dle prvotních představ a pracovat na nápravě.

Pedagog by měl být tedy schopen reflektovat průběh hodiny, aktivitu žáků a jejich spolupráci mezi sebou a mezi jimi a jím, ale také by měl být schopen vlastní sebereflexe. Mělo by být v jeho možnostech uplatnit schopnosti jako jsou empatie a tolerance. Pedagog by měl umět oddělovat svůj soukromý a profesní život a dokázat uznat chybu či fakt, že nezná odpověď na otázku.

²² Mertin, V. *Výchovné maličkosti*. 2011, str. 199.

4.1 Výuka na bázi spolupráce

Schopnost spolupracovat s kolegy i dětmi je pro profesi pedagoga rozhodující. Přístup pedagoga k dětem může mít mnoho podob. Vyučovací přístupy jsou závislé na naturelu, povahových vlastnostech a zkušenostech pedagogů. Nejúčinnějším přístupem pro všechny věkové kategorie je výuka na bázi spolupráce.

Partnerství, spojené s kooperací, komunikací, empatií a tolerancí, je princip, který se týká jak sociálního klimatu a atmosféry, v nichž dramatická výchova probíhá, tak také jejích obsahových složek, tedy její specifiky. Dramatická výchova probíhá v klimatu partnerství učitele a žáků i žáků mezi sebou a tolerance, kooperace i empatie jsou obsaženy i v pracovních postupech, prostředcích, metodách.²³

Důležitou složkou přístupu učitele k žákům je přijetí člověka. Toho jaký je a chápání rozdílů, nedostatků a chyb, kterých se děti dopouští. Učitel by měl chápat, že ne všichni jsou na vše dobří, někomu jde lépe přednes, někomu zpěv. Chápat a umět pracovat s odlišnostmi, nepodceňovat a naopak vyzdvihnout to, co dítě umí, je důležité pro vytváření klima partnerství a spolupráce.²⁴

²³ Machková, E. *Jak se učí dramatická výchova*. 2007, str. 20.

²⁴ Tamtéž, str. 21.

5 Dramatický projekt

5.1 Cíl projektu

Cílem projektu je zjistit, jak se dá dramatická výchova využít v rámci prevence patologických jevů a zda takto aplikovanou prevenci budou děti vnímat pozitivně.

S ohledem na fakt, že pracuji jako sociální pracovníce na Odboru školství a sociálních věcí Městského úřadu v Třeboni s problematickými dětmi v rámci již sekundární prevence, rozhodla jsem se zaměřit na primární prevenci patologických jevů ve volném čase. Pokud využití volného času není dlouhodobě smysluplné, poskytuje to dětem možnost k využití volného času nevhodným způsobem, a to může vést k rizikovému chování.

5.2 Místo realizace projektu

Svůj projekt pro potřeby bakalářské práce jsem uskutečnila ve spolupráci s Domem dětí a mládeže v Chlumu u Třeboně, který se nazývá Domeček (dále jen Domeček). Domeček poskytuje dětem velké spektrum volnočasových aktivit. Děti mají na výběr z hudebních, sportovních, dramatických, rukodělných, výtvarných a speciálně zaměřených kroužků, jako je například keramika, klubičko, hasičský kroužek, tanečky, baletní krůčky, pěvecký sbor Sejkorky a v neposlední řadě v tomto školním roce nově i kroužek tvořivé dramatiky.

V roce 2007 vzniklo z aktivit občanů Občanské sdružení pro děti a mládež, které se jako první začalo systematicky věnovat organizovaným aktivitám dětí v jejich volném čase. Od samého začátku úzce spolupracovalo s městysem, a v rámci vzájemné spolupráce byl vytvořen Domeček v objektu bývalé fary, který dal městys sdružení k užívání na základě partnerské a nájemní smlouvy. V provizorních prostorách tohoto objektu se ve velmi krátké době podařilo vytvořit zázemí pro základní nabídku kroužků. Zdevastovaný objekt bývalé fary však neumožňoval další využívání, a proto připravil městys projekt celkové rekonstrukce objektu Domeček tak, aby odpovídal potřebám činnosti sdružení a jednotlivých zájmových aktivit. Občanské sdružení se tak stalo partnerem v žádosti o dotaci z ROP NUTS Jihozápad na rekonstrukci objektu.²⁵

Domeček má tři patra. V přízemí je umístěna knihovna, šatna a sociální zařízení. V prvním patře je plně vybavená hudebna, loutkárna a kabinet. V druhém podlaží se nacházejí dvě malé podkrovní třídy, které slouží především pro rukodělné a kreativní kroužky, kabinet s pecí na vypalování hlíny a sociální zařízení.

Pro potřeby kroužku tvořivé dramatiky jsou využívány prostory loutkárně. Vybavení je zatím skromné, ale dostačující. Domeček má k dispozici vlastní internetové připojení, které využíváme především k hledání hudebních podkladů pro naše představení, a také inspirace.

²⁵ O nás. www.domecekprodeti.blogspot.cz [online] [Citace: 15.12.2014]

5.3 Popis projektu

5.3.1 Příprava projektu

V květnu 2014 došlo k setkání s Věrou Flaškovou, vedoucí Domečku v Chlumu u Třeboně, kterého jsem se zúčastnila se svou dcerou Terezou Sedláčkovou, kdy se projednávala možnost vést kroužek tvořivé dramatiky pod záštitou Občanského sdružení pro děti a mládež. Paní Flašková byla velmi ochotná a přislíbila, že vsune kroužek tvořivé dramatiky do nabídky kroužků pro nový školní rok 2014 – 2015, a to pro nižší i vyšší stupeň současně. Projednaly se také náplň a cíle kroužku, kde byly nastíněny záměry pro uskutečnění projektu pro potřeby této bakalářské práce, kdy se daný nápad setkal s nadšením pro nové projekty.

Počátkem září 2014, po schválení kroužku tvořivé dramatiky jako jedné ze zájmových činností, které nabízí Domeček v Chlumu u Třeboně, se po vzájemné dohodě vedoucí stala má dcera. Poté mně bylo umožněno pod jejím vedením uskutečnit svůj projekt. Začala jsem tedy aktivně připravovat strukturu projektu.

Cíle projektu:

- Získání základních informací o patologických jevech
- Výchova k participaci
- Zkvalitnění komunikativní kompetence
- Získání zkušeností s divadelní produkcí

Na základě dohody s vedoucí Domečku jsem připravila základní témata v oblasti primární prevence patologických jevů a jejich vlivu na zdraví člověka.

Témata projektu:

- Výčet patologických jevů
 - o Zneužívání tabákových výrobků a omamných látek
 - o Kriminalita
 - o Šikana
- Vliv patologických jevů na zdraví člověka

Metody činností:

- Hry (restitutivní)
- Rozhovory a diskuse

- Participace dětí na náplni kroužku tvořivé dramatiky (plánování, rozhodování, realizace a hodnocení)

Hry a cvičení

Hry budou do kroužku tvořivé dramatiky zahrnuty, aby pomohly zaujmout věkově rozsáhlou skupinu dětí a motivovaly je k rozvoji komunikativní kompetence a potřebě participovat na průběhu celého setkání. Cíl her pak spočívá ve hrách samotných, z hlediska prožitku hráče.

Název	Průběh hry	Cíl hry
Kdybys byl, byl bys - hra	Děti navrhnou, čím by byli jejich kamarádi, pokud by byli květinou, hmyzem, apod. Děti musí nejen vše vymyslet, ale také vysvětlit. Hra se dá upravit dle počtu žáků.	Seznámení skupiny, rozvíjení fantazie, navození dobré atmosféry
Lidský stroj - hra	Děti se posadí a jeden vyjde před ostatní a udělá jakoukoli pózu, druhý k němu přijde a musí se k němu připojit tak, aby se s ním propletl. Takto se děti střídají a na scéně jsou vždy dva hráči, po vystřídání všech dětí zůstávají postupně zapojené a vytváří se lidský stroj ze všech účastníků.	Děti pochopí, že vše, co dělají, se nedotýká pouze jejich samotných, ale také nejbližšího okolí, rozvíjení spolupráce
Poker face - cvičení	Dvě děti sedí naproti sobě, jedno musí mít klidný výraz a nesmí se usmát a druhé se jej snaží vyvézt z koncentrace, posléze se role otáčí.	Trénink sebeovládání

<p>Tichá pošta – pantomima - hra</p>	<p>Všechny děti jdou za dveře místnosti, pouze dvě zůstávají, kdy jedno předvede krátkou pantomimickou scénku a druhé se dívá. První si sedá a přichází další dítě, které se dívá, jak dítě, které sledovalo scénku kamaráda, ji znovu předvádí. Takto se vystřídají všechny děti, kdy poslední dítě musí odhadnout, co konkrétně pantomimicky ztvárnilo.</p>	<p>Rozvoj pantomimických dovedností, spolupráce, navození příjemné atmosféry ve skupině, rozvoj paměti</p>
<p>Hlasování nohama - hra</p>	<p>Na jednu stranu místnosti se nalepí slovo ano, na druhou stranu ne, děti dostanou otázku a musí si stoupnout mezi ano a ne tak, aby vyjádřily svůj názor. Po rozestoupení dětí po místnosti děti vysvětlují, proč stojí právě tam, kde stojí.</p>	<p>Rozvoj schopnosti se vyjádřit a obhájit vlastní názor, trénink řečnění před skupinou.</p>
<p>Posledních pět minut - cvičení</p>	<p>Děti dostanou informaci, že do pěti minut spadne na Zemi meteorit, zbývá jim pouze pět minut života a ony mají možnost zavolat někomu blízkému a rozloučit se s ním.</p>	<p>Schopnost vyjádřit emoce, vcítit se do role, rozvoj přirozené improvizace</p>

Lidský stroj

Foto: autor

Participace

Participace je pro kroužek tvořivé dramatiky stěžejní. Děti se učí toleranci a trpělivosti. Společně vytvářejí příběhy, které posléze zdramatizují a předvedou veřejnosti. Je využívána technika brainstormingu.

Brainstorming je skupinová technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma. Je založena na skupinovém výkonu. Nosnou myšlenkou je předpoklad, že lidé ve skupině, na základě podnětů ostatních, vymyslí více, než by vymysleli jednotlivě. Volně se překládá i jako burza nápadů.²⁶

Děti samy rozhodují o svých rolích, o hudbě, která bude použita, o kostýmech. Vedoucí kroužku diskuse vede, vše zapisuje a pomáhá s formulací nápadů.

Je vytvořen společný e-mail, kde se shromažďují všechny nápady a postřehy, které jsou v průběhu kroužku zaznamenány, aby všichni účastníci měli k těmto informacím přístup.

²⁶ Brainstorming. www.wikipedie.cz [online] [Citace: 26.1.2015].

5.3.2 Popis hodin kroužku tvořivé dramatiky

Kroužek tvořivé dramatiky byl zařazen do nabídky kroužků v Domečku pro školní rok 2014 – 2015 a byl v nabídce zájmových kroužků pro oba stupně základní školy. Přihlásilo se do něj a aktivně dochází sedm dětí. Eliška – 7 let, Eva – 8 let, Simona – 8 let, Natálie – 8 let, Adam – 9 let, Sandra – 13 let a Karolína - 14 let. Tedy 5 dětí z nižšího stupně a 2 děti z vyššího stupně.

Setkání kroužku se konají každé úterý od tří hodin do čtvrt na pět.

1. setkání dne 7. 10. 2014

Zahájení – osobní přivítání a seznámení

První setkání bylo zahájeno seznamováním. Nejprve se představila vedoucí kroužku, která děti seznámila se mnou. Děti byly dotázány, zda si s námi chtějí tykat či vykat, všechny měly zájem si tykat. Dětem jsme podaly roli toaletního papíru, kdy každé dítě si mohlo odmotat jeho libovolně dlouhou část. Na základě počtu utržených dílků o sobě měly děti sdělit podstatné informace. Čím více dílků toaletního papíru, tím více informací. Touto aktivitou se seznámily i děti, které se znaly ze školy pouze od vidění.

Vytvoření atmosféry, motivace

Děti byly dotázány, jaká mají od kroužku tvořivé dramatiky očekávání. Odpovědi byly různé, ale shodovaly se v tom, že očekávají zábavu a nové informace. Následně na to byly děti seznámeny s chodem kroužku a mou vizí jeho náplně. Společně jsme vytvořili pravidla (včasný příchod, aktivní účast, slušné chování, žádný dotaz není špatný, neposmíváme se, pomáháme si, můžeme mít zapnuté telefony, oznamujeme odchod ze třídy dospělé osobě, máme právo říci ne, demokratické rozhodování).

Dále bylo dětem představeno téma prvního cíle, tj. prevence patologických jevů a požadavek vytvoření představení k tomuto tématu. Děti byly seznámeny s tím, že tento projekt povedu já a bude součástí mé bakalářské práce. Na základě dotazů dětí byl pojem bakalářská práce a s ním související další informace vysvětleny.

Vlastní činnost

Téma patologických jevů bylo s dětmi probráno pomocí brainstormingu. První otázka byla, co si děti pod pojmem patologické jevy představují. Odpovědi byly různorodé.

Několikrát padlo i nevím, a proto jim bylo vysvětleno, že jsou to jevy, které se vyskytují v naší společnosti a lidem škodí. Po této informaci byla opět položena otázka, a to jaké jevy škodí lidem, co konkrétně si pod takovými jevy představují? Při této otázce už byly děti nápaditější. Jejich nápady jsem zapisovala na flipchart a potom jsme z nich vybrali jevy, které by mohly ohrožovat jejich věkovou skupinu. Do dalšího setkání si měly děti promyslet, jaké představení by s touto tematikou chtěly uskutečnit a jaké postavy by se měly v jejich představení objevit.

Pro odreagování bylo dětem navrženo, že si mohou zahrát dvě hry. První s názvem Kdybys byl, byl bys a druhou s názvem Lidský stroj. Děti byly seznámeny s pravidly her a všechny se jich aktivně zúčastnily.

Ke konci prvního setkání byly dětem rozdány bílé polštáře, které si mohly pomalovat dle vlastního uvážení barvami na textil. Polštáře budou sloužit k vytvoření uvolňující atmosféry při diskusích, které budou probíhat na zemi na matracích.

Děti byly požádány, aby na konci každého setkání vyjádřily, co se jim líbilo či nelíbilo. Bylo zdůrazněno, že jejich reflexe je pro nás velmi cenná a žádná připomínka není špatná.

Reflexe

Děti byly ze začátku trochu nejisté, nevěděly, co je na kroužku tvořivé dramatiky čeká. Se seznamováním neměly problém, řekly svá očekávání. S nadšením si zahrály hry. Jejich nadšení provázelo celé první setkání. K diskusi o patologických jevech děti přistupovaly aktivně a se zájmem. Děti se nebály zeptat, pokud něčemu nerozuměly. Děti kladně ohodnotily možnost podílet se na vytváření pravidel.

I přes velkou nervozitu a naprostou nezkušenost mé osoby se mi podařilo děti zaujmout, částečně se otevřít a ochotně participovat na průběhu celého setkání. Oceňuji jejich spontánnost a zápal, které měly velký vliv na dobrý pocit, se kterým jsem z prvního setkání odcházela.

2. setkání dne 14. 10. 2014

Zahájení

S dětmi jsme se přivítali. Rozložili jsme na zem matrace, kdo chtěl, vzal si svůj polštářek a posadili jsme se.

Vytvoření atmosféry, motivace

Děti dostaly prostor vyprávět, co zajímavého se jim za uplynulý týden stalo. Po té jsme si zahráli hru Tichá pošta – pantomima. Dětem byla vysvětlena pravidla. První pantomimickou scénku jsem zahrála já, aby děti pochopily princip hry.

Vlastní činnost

Děti přednesly vlastní návrhy týkající se představení. Shodly se na faktu, že jejich první představení bude mít prvky pohádky i přesto, že bude zaměřené na prevenci patologických jevů. Každé dítě přišlo též s návrhem na jména postav, které by měly v této pohádce vystupovat. Jména byla zapisována na flipchart. Nakonec se děti shodly na postavách: princ Drogáček, pesek Koksík, královna Kouřetýna, král Tabáčník Šňup III., jednorožec Slíva, Opilka, princezna Marijánka. Následovala diskuse o obsahu představení. Každé dítě mělo svou vlastní představu o představení. Nakonec jsme se rozhodli, že budeme postupovat po částech a vytvoříme vše od začátku společnou domluvou. Formou brainstormingu jsme vymyslely první pasáž pohádky. Děti vymyslely kousek představení. Navrhla jsem, že by v představení měla být hudba, aby se odlišily určité pasáže a bylo pro diváka zajímavější a zábavnější. Vymýšleli jsme tedy obsah a současně k tomu vybírali hudbu, která by děj podtrhla. Došli jsme do poloviny příběhu. O dalším pokračování příběhu měly děti přemýšlet doma.

Reflexe

Děti v rámci možnosti participace na příběhu jsou překvapivě kreativní a akční. Spolupracují, neurážejí se, pracují jako tým a snaží se rozvíjet nápady kamarádů. Je velmi příjemné vidět, že svobodu při rozhodování a možnost tvořit děti přijaly s velkým nadšením. Děti ocenily, že při Tiché poště jsem hrála hru s nimi. Zjišťuji, že partnerský přístup děti oceňují, nevyužívají faktu, že mi tykají a samy se usměřují, pokud někdo vyrušuje ostatní od práce.

3. setkání dne 21. 10. 2014

Zahájení

Privítali jsme se a na rozložených matracích jsme si udělali pohodlí. Dětem jsem sdělila přesné datum našeho vystoupení. Bude se konat na Zimním jarmarku. Bude to první vystoupení kroužku tvořivé dramatiky před veřejností.

Vytvoření atmosféry, motivace

S dětmi jsme hovořili o konkrétních patologických jevech, které se budou vyskytovat i v jejich pohádce. Děti sdělovaly postřehy z jejich rodinného života, ale i ze školy, kde se hlavně ve vyšších ročnících setkávají s dětmi, které zkusí kouřit nebo se chlubit tím, že užívají alkohol, či návykové látky. Snažila jsem se, aby děti pochopily, že mít zkušenost s těmito jevy není nic, čím by se mohly chlubit. Děti samy potvrdily, že zážitky jejich kamarádů jim neimponují.

Vlastní činnost

Na minulém setkání bylo dohodnuto, že děti popřemýšlí o tom, jakým směrem se bude příběh ubírat. Takové domácí úkoly ale nejsou povinné, takže s nápady přišly jen některé děti. I tak to stačilo k tomu, abychom společnými silami a opět za pomoci brainstormingu, došli ke zdárnému konci příběhu. V průběhu naší tvorby byly upraveny postavy, které budou v příběhu vystupovat. Budou to, král Šňup III., královna Kouřetýna, princezna Marijánka, víla Abstinentka, čaroděj Závišlák (skutečně Závišlák a ne Závislák) a služka. S dětmi jsme řešili význam postav v rámci tématu prevence patologických jevů. Děti chtěly upozornit svým představením především na kouření, alkohol a tvrdé drogy. Proto bude král pít kouzelnou vodu (alkohol), královna kouřit kouzelnou tyčinku (cigareta) a princezna pojídat kouzelný prášek (představuje tvrdé drogy). Obsadit tyto role nebyl problém. Dívka z osmé třídy, Karolína, se nabídla, že bude vypravěč, takže jsme nemuseli hledat prostor pro další postavu. Ba naopak vypravěč se nakonec stal důležitou součástí představení, protože jeho text mnohé vysvětloval. Proběhla také diskuse o názvu našeho představení, kdy jsme se shodli na názvu „O střízlivém království, které ztratilo Vánoce“.

Ke konci setkání si děti vyžádaly hru. Nejprve si děti chtěly zahrát Tichou poštu, a po té jsme stihli ještě Poker face. Do příštího setkání měly děti za úkol přinést kostýmy, které doma měly. Já jsem musela vytvořit z příběhu scénář s dialogy, podle kterého se budou děti učit text. Scénář byl posléze zaslán na společný email, protože se kroužek tvořivé dramatiky sešel až v listopadu, kvůli státnímu svátku.

Reflexe

Děti již na začátku setkání tvrdily, že se na něj těšily. To je pro mne příjemné a motivující. Automaticky používají brainstorming pro sběr nápadů, kdy já píšu nápady na papír a posléze z nich děti vybírají to nejlepší. Líbí se mi, že se na tvorbě představení

aktivně účastní všechny děti. Těší se na samotný nácvik představení. Zajímavá byla diskuse o jejich zkušenostech s patologickými jevy. Děti sdělily, že nikdy nezkoušely kouřit, ale s požíváním alkoholu se některé setkaly v rámci rodiny. Celkově zatím odsuzují takové chování mezi jejich vrstevníky.

4. setkání dne 4. 11. 2014

Zahájení

S dětmi jsme se přivítali a připravili jsme si matrace na zem.

Vytvoření atmosféry a motivace

Společně jsme zrekapitulovali uplynulých 14 dní. Děti vyprávěly o všem, co prožily. Překvapivě měly připravené nápady na dokončení příběhu. Některé přinesly karnevalové kostýmy, ze kterých jsme posléze vybírali kostýmy pro jednotlivé postavy. Většina dětí přišla již s vytištěným scénářem, který jim byl zaslán na společný email, a s informací, že většinu textu se již stihly naučit nazpaměť.

Vlastní činnost

Fakt, že se většina dětí naučila text zpaměti, velmi usnadnila první nacvičování. Scénář byl živý materiál, který se v průběhu nácviku měnil podle nápadů a potřeb dětí. Děti samy přicházely s nápady, jakou by měly mít konkrétní pasáže formu. Nejen text, ale i hudba se měnily v návaznosti na již hrané představení. Já jsem při nácviku představení zastupovala roli mediátora, vedla jsem děti k pochopení jejich rolí, diskutovala jsem s nimi o tom, jak svou roli chápou a jak by ji chtěly představit veřejnosti. O konkrétních scénách jsme diskutovali společně. Postupovali jsme pomalu a děti nebyly tlačeny do ničeho, co samy nechtěly. Do dalšího setkání měly děti za úkol doučit se texty, aby je nemusely číst ze scénáře.

Reflexe

Díky tomu, že děti participují na celém projektu již od začátku, se u nich podařilo vzbudit velký zájem. Děti mezi sebou kooperují, navzájem se podporují a přinášejí tvůrčí nápady. Všechny děti během naší činnosti podporuji chválou, ale pokud je někde opravím, nemají problém s přijímáním kritiky, kdy se snažím vždy používat taktiku „sendviče chvály“ (nejprve je pochválím, pak vysvětlím, co by se dalo udělat jinak a

lépe, nakonec opět vyzdvihnu něco pozitivního). Skutečnost, že děti přišly připravené, první nacvičování představení velmi ulehčilo. Jejich schopnost hraní rolí mne velmi překvapila, především pak Eva ze třetí třídy a Adam ze čtvrté třídy předvedli skutečné nadání pro herectví.

5. setkání dne 11. 11. 2014

Zahájení

Osobní přivítání s dětmi. Děti samy požádaly, abychom si na začátku zahrály hru, protože posléze již nebude čas. Bylo jim nabídnuto cvičení Poker face a po vysvětlení pravidel děti souhlasily.

Vytvoření atmosféry, motivace

Cvičení děti ihned pochopily a provázela ho odlehčená atmosféra. Děti se snažily o co nejlepší sebeovládání, ale užily si u něj i spoustu legrace. Děti byly dotázány, zda vědí, k čemu bylo toto cvičení dobré. Když jsme chvíli diskutovali o jeho významu, slíbili jsme si, že budeme naše sebeovládání trénovat i v dalších setkáních.

Vlastní činnost

Celou pohádku jsme si po částech opakovaně zkoušeli. Hlavně scény, které byly více emočně vypjaté. Děti musely tyto emoce dokázat nejen odříkat v rámci textu, ale především je zkusit prožít a zahrát tak, aby byly uvěřitelné v rámci jejich možností. Během celého nácviku děti nadále předávaly své nápady a postřehy, týkající se hlavně projevů vlivu návykových látek na chování postav. Hra se doplňovala, vymýšlely se nástupy jednotlivých postav na scénu, rozhodovalo se, jaké dárky bude víla dětem rozdávat na konci představení. Kreativita dětí byla obrovská a byla mnou vždy kladně ohodnocena. Korigování dětských nápadů je nutné a děti mé postavení mediátora respektovaly. Termín dalšího setkání jsme s dětmi dohodli na sobotu 15.11.2014, kde kromě nácviku budeme především vytvářet rekvizity a kostýmy.

Reflexe

Oceňuji důslednost dětí při učení se celého textu. Je pro mne velmi překvapivé, že celá skupina spolu dokáže bez problému kooperovat i přes velké věkové rozdíly dětí. Celou

naší činnost provází legrace a přátelská atmosféra. Činnost s dětmi mě vždy pozitivně nabíjí.

6. setkání dne 15. 11. 2014 – vytváření rekvizit a kostýmů pro představení

Zahájení

S dětmi jsme se sešli dopoledne v 9 hodin v Domečku. Přivítali jsme se a dohodli se, že se budeme nejdříve zabývat vytvářením rekvizit a kostýmů a zbylý čas věnujeme zkoušení představení.

Vytvoření atmosféry, motivace

Všechny děti postupně prezentovaly nejen své nápady, ale i konkrétní pomůcky, které si donesly k vytváření potřebných rekvizit a kostýmů. Sama jsem zajistila vše potřebné (izolepa, vata, šití, víčka od piva, pánské červené triko, sešívačka, papíry, balicí papíry, stuhy, prázdné krabice, lepidlo, plastový stromeček, bonbóny, tavná pistole, atp.).

Vlastní činnost

Děti si rozdělily činnosti podle jejich zájmu a schopností. Mladší děti balily krabice a vytvářely z nich vánoční dárky. Starší žákyně tvořily kostým čaroději Závišlákovi, kdy na starý kabát připevňovaly víčka od piva. Já jsem s pomocí dvou dětí vytvářela ze starého červeného trika, vaty a tavné pistole královský hermelín. Zabalili jsme bonbóny jako malé vánoční dárky, které bude na konci představení víla Abstinentka házet do davu. Děti z papíru vystříhaly královské koruny, služce udělaly zástěru. Abychom zmírnili prvky patologických jevů v naší pohádce, rozhodli jsme se vytvořit místo opravdové lahve od piva a cigarety pouze rekvizity. Před koncem setkání zbyl čas pro zkoušku představení, na kterou se děti velmi těšily a hned využily nové kostýmy a rekvizity.

Reflexe

Tento den byla opět velmi příjemná atmosféra, byla legrace. S dětmi jsme si povídali o představení, zda se budou stydět, a jak mají pracovat s trémou. Z vyprávění dětí vyplývá, že jsou zvyklé vystupovat na veřejnosti v rámci jiných zájmových aktivit, kdy

toto vnímám pozitivně, neboť krátký čas, který na přípravu představení máme, děti nestresuje.

7. setkání dne 18. 11. 2014

Zahájení

Všichni jsme se přivítali a v místnosti hned panovala příjemná nálada.

Vytvoření atmosféry, motivace

Děti na začátku vyžadovaly zkoušku představení. Dohodli jsme se, že nebudeme dnes nacvičovat v kostýmech, ale budeme pouze používat potřebné rekvizity, abychom si kostýmy nezničili. Při zkouškách jsem byla v roli diváka a dělala si zápisy, abych s připomínkami nevstupovala dětem do hry. Po každé jednotlivé zkoušce jsme se posadili a řešili nejen nedostatky, ale i posuny dětí v jejich hereckých výkonech. Proběhla diskuse o tom, co by děti měly dělat, pokud by jim vypadl text a dále to, že budou používat při vystoupení na Zimním jarmarku porty, se kterými nebudeme moci naše představení zkoušet. Většina dětí má již s porty zkušenost z jiných zájmových činností. Jako řešení výpadku textu jsme se dohodli, že si děti navzájem poradí. Konec setkání provázela debata o tom, jak je těžké zahrát emoce, které se v představení objevují, a proto bylo z mé strany navrženo cvičení „posledních pět minut“. Dětem byla vysvětlena pointa cvičení a posléze proběhla diskuse o pocitech, které v dětech cvičení zanechalo.

Reflexe

Děti spolu velmi dobře kooperovaly, navzájem si radily, pomáhaly si a napomínaly se. Posuny v hraní rolí jsou v současné době velmi zřetelné. Děti chápou podstatu svých postav, co představují a i mimo text stále hrají. Cvičení, které jsme vyzkoušely, bylo pro ně emotivní a jejich zpětná reakce pro mne byla inspirativní.

8. setkání dne 25. 11. 2014

Zahájení

S dětmi jsme se přivítali a dohodli jsme se, že dnes se budeme věnovat pouze zkoušení představení, a to i s kostýmy a rekvizitami.

Vytvoření atmosféry, motivace

Děti se oblékly do kostýmů, což se neobešlo bez veselé nálady.

Vlastní činnost

Celé představení jsme zkoušeli čtyřikrát. Do zkoušek jsem nezasahovala, ale dělala jsem si poznámky. Po každé zkoušce jsme refletovali její průběh a hledali jsme momenty, které bychom mohli ještě zlepšit. Na závěr jsme připravili všechny kostýmy a rekvizity tak, abychom je mohli před představením na Zimním jarmarku bez problémů dopravit k pódiu. S dětmi jsem se dohodla, že se sejdeme půl hodiny před představením, kdy se převléknou a společně připravíme rekvizity na pódium. Dále jsme hovořili o portech, se kterými již měly některé děti zkušenost z jiných zájmových aktivit. Dohodli jsme se, že děti, které tuto zkušenost nemají, budou mít k dispozici mikrofon. Mikrofon jsme měli zapůjčený od vedoucí Domečku, takže si děti mohly zkusit, jak ho používat.

Reflexe

Všechny děti z kroužku tvořivé dramatiky mají zkušenost s vystupováním na veřejnosti, a měly zájem, aby jejich představení dopadlo co nejlépe. To bylo znát i na posledních zkouškách, kde se opravdu snažily v rámci svých možností o co nejlepší výkony. Jsem na děti pyšná za to, jak dokázaly zpracovat nový přístup a pro ně i nové téma prevence patologických jevů.

Vystoupení na Zimním jarmarku dne 30. 11. 2014

Všechny děti, které do kroužku tvořivé dramatiky docházejí, nevystupovaly pouze s námi připravovaným představením, ale vystupovaly zároveň v rámci jiných zájmových volnočasových aktivit. Díky tomu byla příprava před představením, oblékání do kostýmů, instalace rekvizit a dávání portů dětem poměrně rychlá, ale i nesourodá a publikum muselo na vystoupení chvíli čekat. Velké obavy jsem měla z pouštění hudby, proto jsem se před představením na všem dohodla se zvukařem a přímo v čase představení jsem s ním spolupracovala, aby nedošlo k záměně hudebních vstupů. Bylo evidentní, že se děti na vystoupení těší, ale zároveň je dostihla tréma. Představení probíhalo venku na pódiu. Kvůli nepřízní počasí musely být děti oblečeny v zimních bundách a až na nich měly kostýmy, což nepůsobilo požadovaným dojmem. Zdraví dětí v tomto směru bylo přednější. Publikum pozitivně reagovalo na jednotlivé dialogy

postav a vždy ocenilo hudební vstup. Na konci představení víla Abstinentka házela do publika malé dárečky – bonbóny a i tento malý detail byl publikem kladně přijat.

Foto: [http:// domecekprodeti.blogspot.cz/](http://domecekprodeti.blogspot.cz/)

9. setkání dne 2. 12. 2014 - reflexe vystoupení a oslava

Zahájení

Po příchodu dětí jsme se pozdravili již v šatnách a já je pustila do třídy, kde jsme pro ně s vedoucí kroužku připravily oslavu jejich prvního vystoupení.

Vytvoření atmosféry, motivace

Děti měly z občerstvení radost, ale s jídlem počkaly až na to, co jim povím. Všem jsem poděkovala za spolupráci, píli, snahu a trpělivost a každému z nich jsem darovala rolničku, symbol Vánoc a malé poděkování.

Vlastní činnost

Během oslavy jsme seděly na matracích a povídali si o představení. Dětem byl puštěn video záznam z jejich vystoupení a každé dítě dostalo prostor k vlastní reflexi, popsání pocitů a dojmů. Uvolněná nálada provázela celé setkání. Dětem jsem sdělila, že o naše představení je zájem ze strany školy jako součást primární prevence patologických jevů. Zeptala jsem se dětí, zda jsou ochotné vystoupení zopakovat pro oba stupně Základní školy v Chlumu u Třeboně. Děti s nadšením souhlasily, ale také sdělily, že budou mít před svými spolužáky větší trému. I přesto vystoupit chtěly. Na závěr jsem se dětí zeptala, zda mají zájem o další zkoušku nebo zda budou vystupovat na ZŠ již bez ní. S ohledem na fakt, že vystoupení bylo za tři týdny, neměly děti potřebu znovu zkoušet to, co znají. Děti byly upozorněny, že při představení v ZŠ již nemohu být přítomna, takže s nimi bude pouze vedoucí kroužku tvořivé dramatiky.

Reflexe

Bylo patrné, že děti přišly na setkání s pozitivní zpětnou vazbou od rodin a kamarádů, kteří jejich představení na Zimním jarmarku viděli. Děti měly ze svých výkonů radost a neměly problém zhodnotit to, co se jim při představení povedlo, ale zároveň i nepovedlo. Byla jsem si vědoma toho, že na přípravu vystoupení jsme měli krátký časový limit a byla jsem ráda, že děti po celou dobu aktivně spolupracovaly a vystoupení mělo pozitivní ohlas.

Foto: Tereza Sedláčková

5.4 Reflexe projektu

Při přemýšlení o projektu do své bakalářské práce jsem netušila, že pro mne bude jeho realizace tolik přínosná. Přípravy projektu byly složité hlavně proto, že jsem měla zájem, aby na něm děti participovaly a neměla jsem do té doby zkušenost se samostatnou činností s dětmi. Při přípravách jsem čerpala z použité literatury, která je v seznamu zdrojů, ale především z poznatků získaných v rámci jednotlivých odborných předmětů. Mým osobním cílem bylo, aby mnou vedená volnočasová aktivita dětem přinesla nejen nové poznatky z oblasti prevence patologických jevů, ale především vytvořila schopnost participace na celkovém vytváření obsahu volnočasové aktivity.

Po dohodě s vedoucí Domečku Věrou Flaškovou o zařazení kroužku tvořivé dramatiky do nabídky volnočasových aktivit v domě dětí a mládeže jsem začala připravovat konkrétní metodiku, jejíž nedílnou součástí byla i reflexe dětí. Hry a cvičení, které jsem vybrala k rozvoji dětí, se setkaly s pozitivním ohlasem. Děti ke konci setkání většinou samy vyžadovaly hraní některé z her, což mne vedlo k přesvědčení, že jsem zvolila správně.

Nejsložitější částí celého projektu byla pro mne i pro děti tvorba konkrétní podoby představení. Tedy dokázat motivovat děti pomocí brainstormingu, aby společnými silami vytvořily celý příběh. Děti byly velmi kreativní a aktivní, a jejich přístup k uskutečnění projektu mi velmi pomohl. Musím ocenit jejich disciplínu při přípravě na jednotlivá setkání a plnění dohodnutých úkolů. Sdělování kritiky formou „sendviče chvály“ se osvědčilo, protože děti tento přístup přijímaly pozitivně a dokonce samy na různé nedostatky upozorňovaly. Funkce mediátora byla přínosná v tom, že děti měly dostatečný prostor pro rozvíjení vlastní kreativity v rámci dohodnutých pravidel. Fakt, že děti od začátku participovaly na vytváření celé náplně kroužku tvořivé dramatiky, byl přínosný, protože od začátku děti motivoval k přemýšlení a kooperaci jak se mnou, tak mezi sebou. I přes věkové rozdíly mezi dětmi byla navázána nová přátelství, kdy pro mne bylo překvapující, že k sobě děti přistupovaly bez předsudků a věkový rozdíl neřešily. Děti ocenily mou nabídku, aby mi mohly tykat, což odstranilo nežádoucí bariéru, ale nikdy jsem neměla pocit, že by tohoto faktu děti zneužívaly.

Velkou výzvou se pro mne stalo psaní scénáře. Bylo nutné se do děje vžít a uvědomovat si, že dialogy by neměly být příliš dlouhé a zároveň měly být srozumitelné s vypovídající hodnotou. Velmi mi pomohl fakt, že celá stavba scénáře neleží pouze na

mně, protože jsme ho posléze dotvářeli společně a sama jsem poznala výhody společné participace na projektu. Děti z mého pohledu dokázaly ocenit, že nehrají roli specialisty, ale dokáží je požádat o pomoc, když sama nevím, jak pokračovat v tvorbě scénáře dál.

Nejen vymýšlení příběhu a sestavování scénáře, ale i samotné zkoušení jednotlivých scén mne přesvědčilo o tom, že participace je východiskem pro dosažení cíle. Své postupy a pocity ze své práce s dětmi jsem konzultovala s vedoucí kroužku tvořivé dramatiky, protože jsem potřebovala evaluaci své činnosti. Při diskusích o patologických jevech a jejich prevenci jsem se snažila vést diskusi formou otevřených otázek, abych děti motivovala k přemýšlení o rizicích spojených s tímto tématem. Děti tedy pouze nevstřebávaly nové informace, ale byly nuceny přemýšlet a učily se samy navzájem. Zapojení patologických jevů do scénáře příběhu pak pro děti nebylo složité, protože chápaly jejich podstatu a negativní dopad na společnost. Děti se při nácviu představení neučily pouze odříkávat naučený text z paměti, ale prožívat jeho obsah jak hlasovou intonací, tak mimickými a haptickými pohyby. Na základě těchto požadavků se poměrně rychle projevil herecký talent některých dětí. K tomu, aby se děti dokázaly vžít do role, pomáhala různá výše uvedená cvičení. Během celé realizace projektu jsem si z části upevnila své komunikační kompetence, a to hlavně přesné a jasné vyjadřování. Byla jsem nucena rozvíjet vlastní kreativitu a sama se naučit s dětmi participovat na daných činnostech, a proto jsem se aktivně zapojovala do her a cvičení, čímž došlo mezi mnou a dětmi k navázání pozitivních vazeb. S ohledem na fakt, že nejsem odborníkem na dramatickou výchovu a zvolila jsem přístup, který byl založený na partnerství. Za specialisty na tvorbu představení jsem považovala děti a toto rozhodnutí mělo požadovaný efekt.

V den představení kroužku tvořivé dramatiky jsem byla nervózní, aby vše dopadlo dobře, především kvůli dětem, které se opravdu poctivě připravovaly. Děti účinkovaly ve více vystoupeních, a proto jsme měli menší průtahy s přípravou, ale i tak děti vše zvládly s úsměvem na rtech. S ohledem na fakt, že neměly možnost vyzkoušet si dialogy s porty, docházelo k okamžikům, kdy probíhal dialog mezi královnou a princeznou a služka, která v tu chvíli hovořit neměla, řešila, že jí padají z pódia dárky, ale vše bylo slyšet, protože měla nasazený a zapnutý port. Docházelo tak spíše k vtipným situacím, ale je to poučení pro příští vystoupení s mikrofony a porty jak pro mě, tak pro děti.

Tyto tři měsíce, které trval projekt, tedy od října 2014 do prosince 2014 pro mne byly emočně vypjaté, plné nových zkušeností a velmi obohacující. Jsem si vědoma toho, že jsem si zadala příliš vysoký cíl, netušila jsem, co vše obnáší nejen vedení kroužku, ale celková příprava, zakomponování stěžejního tématu prevence patologických jevů do náplně kroužku, výroba kostýmů, stále se opakující nácviky představení, atp. Se zkušenostmi, které mám nyní, bych určitě chtěla zvýšit počet setkání a trvala bych na možnosti vyzkoušet si představení na pódiu. Především bych již do názvu kroužku zakomponovala fakt, že se bude jednat o kroužek dramatické výchovy a současně v něm bude probíhat cílená prevence patologických jevů.

V návaznosti na nově nabyté zkušenosti si myslím, že využití dramatické výchovy v rámci patologických jevů je jeden ze způsobů, jak děti informovat a motivovat k tomu, aby se takovému jednání a chování vyhýbaly.

Závěr

Tvorba mé bakalářské práce pro mne byla velkým přínosem, nejen proto, že jsem se zabývala prevencí patologických jevů, kterou se zabývám okrajově i ve svém zaměstnání a vnímám ji jako aktuální téma, ale především pro přísun nových informací a nenahraditelných zkušeností při vedení zájmové volnočasové aktivity.

Sestavení projektu a jeho realizace mi ukázala, že ne vždy je lehké zrealizovat vlastní nápad, protože realizaci projektu ovlivňují i jiné faktory, než jsem pouze já a má vize. Je to například čas, který je určen na realizaci, jsou to další účastníci projektu, kromě mne, kteří utvářejí zcela odlišný příběh, než jsem chtěla, jsou to herecké dovednosti, vlastní představy a technické vybavení a možnosti, které jsou k dispozici.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

WILLIAMS, J., R., WESTOVÁ, L., B., SIMPSON, I., R. *Prevence problémového hráčství: komplexní přehled důkazů a zjištěné dobré praxe*. Praha: Úřad vlády ČR, 2014. ISBN 978-80-7440-096-4.

MERTIN, V. *Výchovné maličkosti. Průvodce výchovou dítěte do 12 let*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-857-9.

BEČVÁŘOVÁ, I. *Pracovní listy z dramatické výchovy. Pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004.

MARUŠÁK, R., KRÁLOVÁ, O., RODRIGUEZOVÁ, V. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy. Využití metod a technik*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4.

WAY, B. *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací*. Praha: ISV, 1996. ISBN 80-85866-16-1.

MACHKOVÁ, E. *Projekty dramatické výchovy pro mladší školní věk*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0374-2.

MACHKOVÁ, E. *Jak se učí dramatická výchova*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.

Elektronické zdroje

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. [on-line] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2000 [cit.1.12.2014]. Dostupné na <http://www.msmt.cz/file/7253_1_1/download/>.

Statistiky kouření. [online] [cit. 5.12.2014] Dostupný na <<http://www.anamneza.cz/Statistiky-koureni/clanek/78>>.

Petriščová, A. *Agrese, šikana a jiné formy násilného chování*. [online] 2012 [cit. 6.1.2015]. Dostupné na <<http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-ditete/agrese-sikana-a-jine-formy-nasilneho-chovani.shtml>>.

Zebra se za tebe nerozhledne. [online] Policie ČR, 2015 [cit. 20.12.2014]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/zebra-se-za-tebe-nerozhledne-262841.aspx>>.

Ajaxův zápisník. [online] Policie ČR, 2015 [cit. 20.12.2014]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/ajaxuv-zapisnik-328720.aspx>>.

Prevence sociálně patologických jevů. [online] Paventia, o.s. Podpora náhradní rodinné péče a prevence, 2015 [Citace: 9.1.2015]. Dostupné na <<http://www.paventia.cz/prevence-socialne-patologickych-jevu/>>.

Brainstorming. [online] 2014 [cit. 26.1.2015]. Dostupné na <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Brainstorming>>.

O nás. [online] Domeček, 2015 [citace 15.12.2014]. Dostupné na <<http://domecekprodeti.blogspot.cz/p/os-pro-deti-mladez.html>>.

Seznam příloh

- Příloha č. 1 DVD s video záznamem z vystoupení na Zimním jarmarku
- Příloha č. 2 Souhlasy rodičů s publikováním fotografií a videozáznamu s jejich dětmi
- Příloha č. 3 Scénář k představení
- Příloha č. 4 Fotografie z vystoupení na ZŠ Chlum u Třeboně

Přílohy

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn.....*Simona Kulichová*.....pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

.....*Kulichová*.....

Podpis zákonného zástupce

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn.....*KAROLINA BEDNÁŘOVÁ*.....pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

.....*Karolína Bednářová*.....

Podpis zákonného zástupce

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn.....*Sandra Kuatouková*.....pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

.....*Kuatouková*.....

Podpis zákonného zástupce

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn.....*Barbora Dvořáková*.....pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

.....*Dvořáková*.....

Podpis zákonného zástupce

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn Eliška Dvořáčková pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

Podpis zákonného zástupce

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn Adam Dvořáček pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

Podpis zákonného zástupce

Souhlasím se zveřejněním fotografií a videa v souvislosti s kroužkem tvořivé dramatiky, na kterých je má dcera/syn Eva Dvořáčková pro potřeby bakalářské práce Jany Sedláčkové.

Podpis zákonného zástupce

Příloha č. 3

Scénář k pohádce s názvem „O Střízlivém království, které ztratilo Vánoce“

Hudba Dračí srdce

Vypravěč: Před dávnými časy, kdy ještě království dělalo čest svému jménu, se královská rodina začínala pomalu nudit. Nikdo nevěděl, co dělat, když se zrovna nekralovalo, nuda byla všudypřítomná.

Jednoho dne, pár dní před Vánoci, se už od rána kupila nad královstvím podivná černá mračna, nikdo tehdy netušil, že se tímto dnem vše změní, protože s krupobitím, vichřicí a kyselým deštěm přišel do království čaroděj Zavišlák.

Příchodem čaroděje Zavišláka se vše změnilo, nabídnul znuděnému království totiž velkou zábavu. Donesl kouzelný prášek, který zapříčinil, že člověk viděl svět mnohem barevnější, než ve skutečnosti byl, také čarovnou vodu, po které sice občas bolela hlava, ale když se pila, vždy měl člověk dobrou náladu, nemluvě o zázračných kouřových tyčkách, které když lidé začali užívat, uklidnili se a moc se smáli.

Problém začal až ve chvíli, když služebná, která pracovala u královského dvora, chtěla začít připravovat Vánoce

Služebná: Králi Rupe, prosím Vás, už je čas zdobit stromeček.

Král: Ale služtičko, co to povídáte, jaképak Vánoce, dejte si trochu kouzelného prášku, vše je barevné i bez těch vašich, jak jste to říkala, Vánoc?

Královna: Přesně tak, jak říká můj drahý choť, nezlobte nás s něčím takovým, ani pořádně nevíme, co to po nás chcete, zase jste si něco vymyslela, pojdte a nabídněte si jednu kouřovou tyčinku, ať nejste tak protivná.

Vypravěč: Služebná jen zakroutila hlavou a šla si po svém a žádné Vánoce se poprvé v království neslavily.

Princezna: Matinko, tatíčku, kde je čaroděj? Už mi dochází všechny jeho kouzelné věci a začínám se nedočkavostí na něj celá třást.

Čaroděj: To se mi to ale pěkně povedlo, žádné Vánoce už nebudou,

všichni mě potřebují a já jen sílím.

Vypravěč: Čím víc královská rodina i její poddaní potřebovali kouzelné věci od čaroděje Zavišláka, tím větší sílu čaroděj měl, jediná, která mu dělala starost, byla právě služebná, která si od něj nikdy nenechala nic vnutit.

Královna: Marijánko, neboj se, všeho je dost, jen si za čarodějem zajdi.
Králi můj, Šnupe II., tomu říkám zábava, už si ani nepamatuji, kdy jsem se naposledy nudila, co to vlastně nuda je?

Král: Máte pravdu, královno Kouřetýno, je to úúúúžasné.

Hudba I feel good – všichni tančí a čaroděj se směje, jak mu vše parádně vychází, jen služka bude stát v koutě a kroutit hlavou

Vypravěč: Všichni se dlouhou dobu skvěle bavili, ale zapomněli nejen na Vánoce, ale i na narozeniny, na výročí, na státní svátky a nakonec zapomněli, Král Šňup II. s Královnou Kouřetýnou i kralovat.

Princezna: Matičko, není mi dobře, i když jsem už za čarodějem byla, je mi nějak smutno.

Král: Ano má milá, je to tak, i mě není úplně do skoku, barvy už nejsou takové, jaké bývaly a má síla, kterou jsem dřív míval, je tatam.

Královna: Čaroději, co se nám to děje, proč už Tvá kouzelná voda, ani tyčinky a dokonce ani prášek nefungují jako dřív?

Čaroděj: Ale moji milí, to se Vám jenom zdá, tady máte všeho tolik, kolik chcete, je třeba ale nepřestávat, jinak by se Vám zle vedlo.

Služebná: Královno Kouřetýno, už po druhé jsme neslavili Vánoce, ani veselo tady již není, jak bývalo kdysi, prosím, vyžeňte čaroděje Zavišláka a zkuste se zabavit jinak.

Královna: Služtičko, kdyby to tak šlo, ale nemůžeme ho poslat pryč, je nám všem moc špatně, když nám nedá, co potřebujeme, i když už není veselo, tak nám alespoň není zle

Vypravěč: A tak to šlo den za dnem, týden za týdnem a měsíc za měsícem, Královna Kouřetýna slábla, stejně jako princezna Marijánka a král Šňup se trápil a ani nevěděl čím

Hudba Its is you Shrek - všichni chodí smutně po království, posedávají, pláčou, vztekají se...

nakonec stejně jdou za čarodějem, aby jim dal další kouzelné věci

Služka: Já už se na to nemůžu dívat, přišla jsem kvůli Vám o Vánoce, málem i o práci, protože tady mě už nikdo nepotřebuje ani neocení, přišla jsem o dobrou náladu a smysl své práce a to jsem se kouzelných věcí ani nedotkla, jen tu s Vámi žiju, je třeba s naším královstvím něco udělat, aby bylo opět střízlivé, zavolám na pomoc vílu Abstinentku (Služka vezme mobilní telefon a vytočí víly číslo, chvíli to zvoní, až nakonec víla hovor přijme).

Služka: Dobrý den Vílo Abstinentko, jak se Vám daří? Myslela jsem, že k tomu nebudu nikdy nucena, ale musím Vás požádat o pomoc, Střízlivé království již vůbec není střízlivé a co je nejhorší, úplně přestalo slavit Vánoce, všichni podlehl čaroději Závíšlákovi.

Víla: To mi neříkejte ani v legraci milá služtičko, říkáte tedy čaroděj Závíšlák? To bych se na to podívala, jdu si pro létací elixír a hned jsem u Vás.

Vypravěč: A jak víla řekla, tak se i stalo, přiletěla téměř okamžitě po ukončení hovoru, a co viděla, z toho jí oči přecházely. Královna, král i princezna a všichni poddaní byli bledí, smutní a vypadali velmi nezdravě.

Víla: Co se to tady stalo? Kdo Vám dal ty kouzelné věci, které Vám takto škodí? A kde je vánoční výzdoba, vždyť zítra je Štědrý den, pamatuji si hostiny a velké veselí a teď tady najdu jenom šed' a smutek.

Královna: Vílo Abstinentko, sami nevíme, co se to stalo, chtěli jsme ozdobit stromeček, ale nemáme sílu, motivaci, vlastně jediné, co opravdu potřebujeme je čaroděj Závíšlák.

Král: Pojd', vílo, nabídl bych Ti svou čarovnou vodu, ale má jí málo a už není, tak silná jako bývala.

Princezna: Ani já Ti vílo, nenabídnu svůj kouzelný prášek, mám ho také málo a nedívej se na mě tak vykuleně, prostě ne!

Královna: Nechtěj po mně ani mé kouřové tyčinky prosím, jsou jen mé, služka Ti když tak donese něco, co nám chybět nebude, třeba jídlo.

Víla: Vidím, že je tady mnoho jinak, než při mé poslední návštěvě, je dobře služtičko, že jsi mě zavolala. Udělám, co musím a vím, že se Vám to nikomu nebude líbit.

Vypravěč: Víla zamávala svou kouzelnou hůlkou a najednou, kde se vzal, tu se vzal, stál před ní čaroděj Závišlák.

Čaroděj: Copak chceš dělat, Abstinentko? Tady nemáš co pohledávat, Střízlivé království už dávno není střízlivé a všichni jsou v područí mých kouzelných věcí.

Víla: Tak to ses spletl milý Závišláku, věř mi, že znám kouzlo, které Tě ze země vypudí.

Král: Né

Královna: Né

Princezna: Né

Služebná: Anó

Víla: Ryba, myš, všechno pryč, jenom voda zbude, čaroděj Závišlák, brzy jinde bude!

Hudba All I Want for Christmas Is You

(Čaroděj zmizí a královna, král i princezna usnou, víla k nim přistoupí a svou kouzelnou hůlkou je vzbudí. Nastane velké veselí, služka nanosí vánoční dárky a všichni společně tancují na vánoční písničku).

Vypravěč: A tak se stalo, že bez čaroděje Závišláka bylo všem hned mnohem lépe a dokázali se radovat i bez kouzelných věcí.

(Víla k tomu rozhazuje do obecnstva a dárečky. U konce písničky se všichni seřadí a ukloní).

Příloha č.4

Foto: <http://domecekprodeti.blogspot.cz/>

Abstrakt

SEDLÁČKOVÁ, J. Dramatická výchova jako forma prevence patologických jevů na základní škole. České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce J. Pokorný.

Klíčová slova: dramatická výchova, divadlo, prevence patologických jevů, volný čas, volnočasové zájmové aktivity

Práce se zabývá dramatickou výchovou jako formou prevence patologických jevů na základní škole. Obsah práce je tvořen informacemi o prevenci patologických jevů, výběrem nejčastějších patologických jevů, popisem metod dramatické výchovy a popisem osobnosti pedagoga volného času. Dále je v práci popsán projekt, který je zaměřen na prevenci patologických jevů v zájmovém kroužku tvořivé dramatiky.

Abstract

SEDLÁČKOVÁ, J. Drama Education as a Form of Pathological Phenomena Prevention in Elementary School. České Budějovice 2015. Bachelors Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Education. Thesis supervizor J. Pokorný.

Key worts: drama education, theatre, pathological phenomena preventiv, leysure, leysuer time interest – based aktivities.

The thesis examines the drama education as a form of pathological phenomena preventiv in an elementary school. The content of the thesis consists of broader information about phathological phenomena prevention, a selection of the most common phathological phenomena, a description of methods used in drama education and a description of a leysure studies educator. Furthermore, the thesis analyses a project focused on the prevention of pathological phenomena in an interest-based creative drama club.